

Успостављање зона унутар заштитних појасева природних добара у функцији прилагођавања на климатске промене

Мр Весна Кицошев¹, мр Минучер Месарош²
Проф. др Драган Веселиновић³,
Клара Сабадош¹

Оригинални научни рад
UDC:551.584(497.11-20)

УВОД

Очување биолошке разноврсности и заштита екосистема представљају предуслов одржавања функционалности биосфере и њених структурних елемената. Глобалне (међу којима су и климатске) промене представљају угрожавајући чинилац (фактор) када је у питању целовитост и функционалност екосистема и смањују њихову отпорност на друге утицаје. Последице ових промена такође утичу на економске активности које зависе од услуга екосистема. Најзад, људско здравље и опстанак условљени су очувањем биодиверзитета и зависе од доброг функционисања екосистема [11].

Један од значајних узрока промена у екосистемима и, уопште, глобалних промена су измене у начину коришћења земљишта [9]. Начин коришћења земљишта од стране човека утиче на распрострањеност врста и функционисање екосистема, а тиме и на испоруку услуга екосистема. На европском нивоу, услови и мере којима се регулише начин коришћења земљишта превазилазе оквире просторног планирања. Успајањем Зеленог папира о територијалној кохезији (Green Paper on Territorial Cohesion) [4] организовање садржаја и активности у простору игра значајну улогу у спровођењу циљева одрживог раста, укључујући очување биодиверзитета и услуга екосистема, као и прилагођавање на климатске промене [7]. Ступањем на снагу Лисабонског споразума (2009), територијална кохезија са економском и социјалном кохезијом постаје један од кључних циљева Европске Уније [8]. Исте године, у документу којим се дефинишу могућности ублажавања и прилагођавања на климатске промене (White Paper Adapting to Climate Change) приказан је концепт

повезивања и заштите екосистема у виду Зелене инфраструктуре [5]. Концепт Зелене инфраструктуре промовисан је и у ранијем периоду од стране Европске конвенције о пределу (2000) као „пејзажни потенцијал за потребе интегрисаног просторног планирања, идентификованом мултифункционалних зона и повезивањем мреже природних и полуприродних области са другим предеоним елементима у оквиру планова и политика коришћења земљишта“ [10].

Део Зелене инфраструктуре чине заштићена подручја (заштићена природна добра) са мањевише очуваним природним условима неопходним за очување биодиверзитета. У урбанопољопривредном окружењу она заузимају мали простор (око 5,5% територије Војводине) и постоје као мањи или већи делови (фрагменти) очуване природе [15]. Оштећени и/или угрожени екосистеми поседују смањену толеранцију према променама у окружењу [17], те је њихово повезивање у националне, регионалне и континенталне еколошке мреже један од приоритетних задатака савремене конзервационе биологије [12]. На основу одредаба Члана 48. Закона о заштити природе („Службени гласник Републике Србије“, број 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка), на подручју Републике Србије је у фази успостављања национална еколошка мрежа. У складу са Чланом 2. став 1. Уредбе о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, бр. 102/2010), саставни део еколошке мреже Републике Србије чине заштићена подручја, еколошки коридори и заштитне зоне. Националне еколошке мреже, као и еколошка мрежа Европске уније „Natura 2000“ са централним подручјима и коридорима и њиховим заштитним (тампон) зонама, такође чине део Зелене инфраструктуре [6].

Концепт заштитних зона примењиван је још седамдесетих година прошлог века, захваљујући развоју глобалне свести о последицама све већег притиска на природне ресурсе. Међутим, тек на Четвртом светском конгресу заштићених

Адресе аутора: ¹Покрајински завод за заштиту природе, Радничка 20а, Нови Сад, Департамант за географију, туризам и хотелијерство, ПМФ, Нови Сад, ³Факултет за физичку хемију, Београд

